

מאשר בחו"ל, שכאשר עוסקים בתורה – יש שמחה***, ולכן בישיבה בכפר-חב"ד נושאים כפיהם בכל יום. ו"איים" על הבחורים, שאם לא ילמדו – אז יגזור (או יאמר לרבי) ששוב אינם יכולים לישא-כפיהם בכל יום (הרהמ"ח ס' 'אוצר מנהגי חב"ד' שמע זאת בשעתו בישיבה מהרב שמואל-יחזקאל הכהן הנ"ל), ומכאן אישור ברור ממנו לעיקרם של דברים.

פ. הרה"ח ר' לוי-יצחק שיחי' ראסקין, דומו"צ דקהילת חב"ד בלונדון, העיר על הכתוב בגיליון תרי"ד עמ' 17, שלכאורה, אלה מאנ"ש בארה"ק שנהגו לשאת-כפיים בכל יום הרי זה כמו "מנהג בטעות", שאינו צריך התרה, שאילו ידעו דעת רבנו לא היו נוהגים כן – הנה כיוון שלמנהג זה יש יסוד גדול בהלכה, לא ברור מדוע יהיה זה "מנהג בטעות" אף אם הרבי העדיף שלא ינהיגו כך לכתחילה.

המצב בישיבת תומכי-תמימים בכפר-חב"ד השתנה, כנראה בהשפעת השלוחים דצפת, ומאז שנות בואם אין עולים שם לדוכן אלא ביו"ט [אלא שאם מגיע כוהן ורוצה לעלות, אין מוחין בידו].
 (****) אעי"פ שגם בחו"ל עוסקים בתורה, אולי משום ש"אין תורה כתורת ארץ-ישראל" (ספרי ר"פ עקב. ב"ר טז, ז).

לזכות
 האחים התמימים הדגולים לבית
 דייטש
 הרה"ח ר' זלמן-יודא, ר' יוסף-יצחק, ר' אברהם-משה
 וגיסם ר' גבריאל גופין שיחי

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
 לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
 זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תרכג

ערב שבת-קודש
פרשת חוקת (בחו"ל: קורח)
 ד' בתמוז ה'תשס"ו

יוצא-לאור על-ידי
 מכון ליובאוויטש שעל-יד
 צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

תגובות והערות

ה. כן העיר הר"ט בלוי, כי לא הוא אלא הרב הנדל היה זה שהזכיר (בטעות, כמ"ש בגיליון תרט"ז עמ' 15) הערה 4 בשם בנו הרה"ח ר' אשר-לעמיל שי' הכהן שאביו לא נכח שם) את שמו של הרב אברהם-צבי הכהן כאחד ממי "שהיו נוכחים בסוכה בסוכות תשכ"א ושמעו בעצמם" (פרדס חב"ד' גיליון 16 עמ' 223), ובתגובתו רק העתיק זאת משם, ולא עליו תלונתו.

ו. הרה"ח ר' שמואל-יחזקאל שי' הכהן מנחלת-הר-חב"ד העיר, כי יש לשים לב לכך שהרבי לא ענה בשליחה על הצעת הרה"ג ר' שאר-ישוב שיחי' הכהן, כדעת ה'מנחת יצחק' וה'שבט הלוי' האופרים לשנות את המצב הקיים בצפון (אם כדברי שו"ת בית-אפרים שבזה פוגעים בכבוד הש"ך והסמ"ע, או משום הטענה שכיוון שמדובר ב'כהני חזקה' בלבד יש בזה חשש 'ברכה לבטלה'), אלא השאיר זאת ב"הנח להם לישראל", דהיינו שבין אם יצליחו להנהיג זאת בכל יום בצפון, ובין אם יישאר המצב הקיים, תהיה בזה סייעתא דשמיא שיהיה כפי האמת – ומדובר ברב שלא מעדת החסידים, שבא לשנות מנהג שהונהג מקדמת-דנא על-ידי החסידים! ללמדך כמה גדול כוחה של ברכת-כהנים...

ז. אגב, כיוון שהרבי השאיר זאת ב"הנח להם לישראל", וכבר עברו מאז שנים רבות, מעניין לדעת את התוצאות. עד כמה שידוע, לא חל שינוי ברוב בתי-הכנסת בצפון, חוץ מכמה ישיבות ליטאיות שעברו לנהוג כמנהג ירושלים.

ח. לעניין המדובר ב'סעודות' בתשרי תשכ"א: הדברים נדפסו לאחרונה בפירוט, וכן בשינוי התאריך (יום ב' דהג-הסוכות, במקום ליל א' דהה"ס ב'המלך במסיבו'), כנראה מ'הנחות' טובות יותר, על-ידי 'ועד הנחות בלה"ק' (תורת-מנחם – התוועדות' (כט) תשכ"א ח"א עמ' 40). להלן עוד אישורים לנכונות העניין, עכ"פ בכללותו:

- 1) הרה"ח ר' שמואל שיחי' הלוי חפר סיפר בימים האלה, שכקרום משפחה (זוגתו תחי' היא אחיינית של הרב"ג הרש"ג ז"ל) היה מוזמן לכל הסעודות שהתקיימו בחודש תשרי תשכ"א בדירת הרבי הקודם, ושמע בעצמו את כל העניין, כנדפס ב'המלך במסיבו' וכו', וזכור לו היטב שהרבי אמר בזה הלשון: "מי שמתנהג כמו [שנהגו אצל] כ"ק מו"ח אדמו"ר – תבוא עליו ברכה".
- 2) הרב שמואל-יחזקאל הכהן סיפר לנו: בשנת תשכ"ג, כשעברה הישיבה מלוד לכפר-חב"ד, בא המרא-דאטרא, הרה"ג הרה"ח ר' שניאור-זלמן גרליק ז"ל [הרב השואל ב'סעודות' הנ"ל] להתפלל בישיבה. אני וחבריי הכוהנים שאלנוהו או אם לשאת-כפיים בכל יום**, ואמר לנו: כן. שאלנוהו שוב אודות הנאמר ב'סעודות', וענה: "אני הרב כאן, ואני אומר לשאת-כפיים בכל יום!"** (כרוך שהרב לא הכחיש את המענה).

3) בנוסף לזה, הרב גרליק חידש, בהמשך לדברי הרבי שהתפלל האם בארה"ק יש יותר שמחה

** הרה"ח ר' נחום שיחי' קפלן מלוד מעיד, שבישיבה בהיותה בלוד נשארו כפיים רק בשבת, גם בשחרית (ואכן ביסעודות' שם אמר הרבי שאם נושאים כפיים בשבת, יעשו זאת גם בשחרית. וכנראה שכן נהגו במקומות בחו"ל שעליהם מדבר בשו"ת יולף-אומץ להחזיקא סו"ס ע' וכן הביא בסי' כתר-ש"ס טוב להרשיט גאון ח"א עמ' רכב אודות המנהג במארוק). כך נהגו גם בכפר-חב"ד בבוא הרב גרליק לשם, כפי שסיפר ביסעודות', וכך נוהגים בבתי-הכנסת שם ובנחלת-הר-חב"ד עד היום [אלא שכמה מקומות אם בא כהן מבחוץ ורוצה לברך, אין מוחין בידו]. הרה"ח ר' לייב שיחי' זלמנוב מספר, שבהיות הישיבה בתל-אביב אצל הרה"ג הרה"ח ר' חיים שאול ברוך ע"ה, כל כוהן שבא – עלה בכל יום (למרות שהכירו את המנהג בצפון).

*** לטענה איך ייתכן שהנהיג אחרת ממה שענה לו הרבי – יש להביא דוגמה מנושא השניה בסוכה, שהרב גרליק שמע מהרבי (בין השאר ביסעודות' שם) שיש לנהוג בזה "כמו כ"ק מו"ח אדמו"ר", ועם זאת היה ישן בסוכה גם בהיותו בבית-חינוך, כפי שנהג תמיד, ושאל את הרבי ואמר לו שימשיך בזה (שמעתי ממנו, ישי"ו).

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ד' בתמוז ה'תשס"ו – י"א בתמוז ה'תשס"ו

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ד' בתמוז	פרק יט-כא.	פרק יז.	מל"ת רלו.
ש"ק	ה' בתמוז	פרק כב-כד.	פרק יח.	מל"ת רלו.
א'	ו' בתמוז	פרק כה-כו.	פרק יט.	מ"ע קצח.
ב'	ז' בתמוז	הלי טוען ונטען.. בפרקים אלו.	פרק כ.	מ"ע רמו.
ג'	ח' בתמוז	פרק ד-ו.	פרק כא.	מ"ע רמו.
ד'	ט' בתמוז	פרק ז-ט.	פרק כב.	מ"ע רמו.
ה'	י' בתמוז	פרק י-יב.	הלי ממרים.. בפרקים אלו.	מ"ע רמו.
ו'	יא בתמוז	פרק יג-טו.	פרק ב.	מ"ע רמו.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן וציצית ותפילין	זריחת החמה	זמן ק"ש	סוף זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	ד' 120 לפני הזריחה	ד' 72 לפני הזריחה								
ו', ד' בתמוז	3.00	4.10	4.38	5.41	9.09	12.44	1.20	7.50.7	8.19	
ש"ק, ה' בתמוז	3.01	3.46	4.38	5.41	9.09	12.44	1.20	7.50.7	8.18	
א', ו' בתמוז	3.01	3.47	4.39	5.42	9.10	12.45	1.20	7.50.6	8.18	
ב', ז' בתמוז	3.02	3.47	4.39	5.42	9.10	12.45	1.20	7.50.6	8.18	
ג', ח' בתמוז	3.03	3.48	4.40	5.43	9.10	12.45	1.20	7.50.5	8.18	
ד', ט' בתמוז	3.03	3.48	4.40	5.43	9.11	12.45	1.21	7.50.4	8.18	
ה', י' בתמוז	3.04	3.49	4.41	5.44	9.11	12.45	1.21	7.50.2	8.18	
ו', י"א בתמוז	3.05	3.50	4.41	5.44	9.11	12.45	1.21	7.50.1	8.18	

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות. ** לפני זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין. *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ו בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ו שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש
חוקת	7.13	8.31	7.29	8.34	7.22	8.35	7.30	8.32
בלק	7.13	8.30	7.28	8.33	7.21	8.34	7.29	8.31

עורך ראשי: **מנחם-מענדל ברוך** • עורך: **שניאור-זלמן רודמן**
 מו"ל: **מכון ליובאוויטש** שע"י צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז
 יו"ר: **הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונב**
 כתובת: ת"ד 14 כפר חב"ד 72915, טל': 03-9607588, פקס': 03-9606169
 ISSN 0793-7474 אינטרנט: <http://chabad.org.il> דואר-אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

עוד בעניין נשיאת-כפיים בארץ-ישראל

בעקבות הדיון בנושא נשיאת כפיים בארץ-ישראל, שדנו בו בגיליונות קודמים של 'התקשרות' (תרי"ד, תרט"ז), הגיעו למערכת תגובות רבות, בכתב ובטלפון. קודם כול, הגננו להפנות את המתעניינים בנושא זה לדיון נרחב, שהופיע בקובץ 'פרדס חב"ד' גיליונות 15 ו-16, ועוד יימשך כנראה בגיליון הבא. לסיום העניין ב'התקשרות' נוסף כמה פרטים וטיעונים מתוך תגובות שהגיעו לשולחן המערכת.

תחילה – תיקונים והבהרות:

א. הרה"ח ר' טוביה שיח' בלוי ביקש להעיר, כי הכותרת לתגובתו בגיליון תרט"ז "נשיאת כפיים בארץ-ישראל – כל יום" (שמשמעה קריאה לנהוג כך בכל מקום בארץ-ישראל) לא ניתנה על-ידו ואינה משקפת את דעתו, וסעיפים 3 ו-5 בתגובתו אף מהווים התרסה כלפי הכותרת.

לדעתו, ברור מדברי הרבי שאין לשנות מנהג קיים במקום כלשהו. ולכן בצפון ובכל מקום שנהגו לשאת-כפיים רק במוסף שבת – אין לשנות זאת, ומאידך במקום שנהגו לשאת-כפיים בכל יום (כגון בירושלים ת"ו) אין לשנות ולמעט בזה, וכל-שכן שאין להנהיג אצלנו דבר שאינו נהוג בשום מקום בארץ-ישראל – לשאת-כפיים רק במוסף דיום-טוב*.

ב. מאידך גיסא, הרה"ח ר' ישראל-יוסף שי' הכהן הנדל סובר, שדעת הרבי היא שבכל קהילה חדשה של חב"ד רצוי להנהיג לשאת-כפיים רק במוסף של יום-טוב כמו בבית-חינו. ולא הונהג על-ידי הרה"ג הרה"ח ר' לוי ביסטריצקי ז"ל לשאת-כפיים במוספי שבת בקהילת חב"ד בצפת, אלא מפני שביררו מפי הזקנים שכך היה נהוג שם מלפנים. כך אכן הנהיג הרב הנדל בקהילתו, קהילת (וישיבת) חב"ד במגדל-העמק, לשאת-כפיים רק במוסף של יום-טוב, כמו בחו"ל.

ג. נושא שלא עלה בוויכוח, אבל ברור הוא מדינא, שכוהן שנהג לשאת-כפיים בכל יום – ימשיך בזה (ואף היה מענה ביחידות להרה"ג הרה"ח ר' יעקב פלס ז"ל ל'יחידות' וסיפר על כך לרבי, והרבי הגיב תמימים בכפר חב"ד, לשאת-כפיים בכל יום, כפי שנהג אביו ז"ל), וכפי שנהג הרה"ג הרה"ח ר' אברהם-צבי הכהן ע"ה ונוהגים בניו אחריו, בכל מקום שהדבר נהוג בבית-הכנסת.

ד. אמנם יש לדעת, שהשלוחים לעיה"ק צפת נהגו מראשית בואם לשאת-כפיים רק במוסף דיום-טוב, ובקיץ תשל"ז נכנס הרה"ח ר' יעקב פלס ז"ל ל'יחידות' וסיפר על כך לרבי, והרבי הגיב על כך, "בוודאי יש להם איזה טעם בדבר?". וענה הר"י: "הם אומרים, שכך נוהגים אצל הרבי", והרבי חיך ולא ענה (מפי חתנו, הרה"ח ר' חיים-לוי-יצחק שיח' גינזבורג). רק כשעברו לקריית-חב"ד, והרב ביסטריצקי נבחר כרב הקהילה, אז הנהיג נשיאת-כפיים בשבתות כנ"ל. וגם כמה מהכהונים השלוחים נושאים-כפיים בכל שבת.

* אך צ"ע, כי בדברי הרבי (אניק כרך טז, עמ' שהשז), אין נוגע לנו "מנהג המקום הכללי, כי אנו נמצאים תמיד "באתריה דמרי".

קבלת-עול – בחיות, מסירות-נפש – בשמחה!

כשיהודי יודע ש"חוקה חקקתי גזירה גזרתי", חוקה וגזירה של הקב"ה, אין הוא מהרהר בלל, שהרי לא שייך שיבין את שבחו של הקב"ה □ ממיילא גם אין כל פתירה לכך שיעבוד את עבודתו מתוך שמחה וזונו לבב □ משיחת כ"ק אדמו"ר

נשיא דורנו

א. ככל דבר שבעולם ישנם כמה וכמה עניינים: לכל לראש – כללות העניין, ונוסף לזה – פרטי העניין. וששייכותו עם התורה היא באופן גלוי, כדלקמן.

כלומר: עצם השייכות עם התורה היא – בכל ענייני העולם, ולא רק שייכות בלבד, כי אם שבכל מציאותם אינה אלא על-ידי התורה, שהרי התהוותם היא על-ידי זה ש"אסתכל באורייתא", ולדוגמה: בריאת האור – כאשר אסתכל הקב"ה באורייתא וראה שכתוב בה "ויאמר אלוקים יהי אור", אזי נעשה כן, ועל-ידי זה – "יהי אור", וכיוצא בזה בנוגע לכל שאר הנבראים, שהתהוותם היא על-ידי זה ש"אסתכל באורייתא".

ומכיוון שכן, הרי בהכרח שבכל דבר שבעולם יהיו כמה וכמה עניינים – בדוגמת

א. ככל דבר שבעולם ישנם כמה וכמה עניינים: לכל לראש – כללות העניין, ונוסף לזה – פרטי העניין.

וטעם הדבר – מכיוון שכך הוא בתורה, כפי שמפרש רש"י בפירושו על התורה [פשוטו של מקרא, המובן גם ל"בן חמש למקרא", מבלי שיצטרך לחפש ולעיין במפרשי רש"י, שכן, מפרשי רש"י עניינם לבאר ולהתאים את פירוש רש"י (בדרך הפשט) עם שאר דרכי הלימוד, על-דרך ההלכה, רמו דרוש כו', מה-שאיין-כן בנוגע לפשוטו של מקרא – כותב רש"י: "אני לא באתי אלא לפשוטו של מקרא"] – שדברי תורה הם "כפטיש יפוצץ סלע" מתחלק לכמה ניצוצות" (מה הסלע הזה מתפוצץ לכמה ניצוצות, כך דברי תורה מתחלקין לכמה ניצוצות), ומוזה נשתלשל גם בעולם – כמאמר "אסתכל באורייתא וברא עלמא" –

(1) וארא וט. וראה בארוכה לקו"ש חכ"א עמ' 29
ואילך. וש"נ.
(2) אבות ספ"ה. – פרק דשבת זז.
(3) בראשית ג,ח. וראה שם,כד.
(4) ירמיהו כג,כט.
(5) ראה שבת פח,ב.
(6) כן הוא ברפוס הראשון.
(7) זח"ב קסאר,ע"ב.
(8) בראשית א,ג.

דברי תורה שהם "כפטיש יפוצץ סלע, מתחלק לכמה ניצוצות". ועניין זה קשור עם "שמו אשר יקראו לו בלשון-הקודש" (אשר בו ועל-ידו נפעלת ההתהוות והמשכת החיות כו'), אשר עם היותו שם אחד, יש בו כמה פרטים – כמה אותיות, ובהם גופא – חילופים ותמורות, חילופים דחילופים ותמורות דתמורות כו':

ג. ובהקדמה:

בפרשת חוקת – ישנם ריבוי עניינים, אמנם, לכל לראש יש לבאר את ההוראה שלמדים מתוכן כללות הפרשה, כפי שבא לידי ביטוי בשם הפרשה – "חוקת".

ובפרט על-פי האמור שהגאולה די"ב תמוז היא עבור כל אחד ואחד מישראל, גם יהודי "אשר בשם ישראל יכונה", ובמילא, יש למצוא הוראה המובנת ושייכת גם אליו, ומכיוון שעדיין אינו שייך ללימוד ההוראה מפרטי העניינים דפרשת חוקת, יש להתחיל עם ההוראה משמה של הפרשה – דבר שניתן להסביר גם ליהודי "אשר בשם ישראל יכונה".

מובן וגם פשוט שצריכים להכינו ולהכשירו למצב שיהיה ראוי ושייך ללימוד עניינים נעלים יותר, אבל לאיך, אין להמתין עד שיבוא למצב זה, שהרי בינתיים עובר הזמן, ובלשון הידוע¹¹: אבידה שאינה חוזרת, ולכן, יש להתחיל תיכף ומיד עם העניינים ששייך אליהם גם במעמדו ומצבו בהווה, ובנידון-דין – לימוד ההוראה משם הפרשה, "חוקת" כדלקמן.

ד. הפירוש ד"חוקת" הוא – עניין שלמעלה מטעם ודעת, "חוקה חקתי גזירה גזרת"¹², "גזירה היא מלפני אין לך רשות להרהר אחריה"¹³.

מצינו אמנם יחירי סגולה שאצלם באו

אמנם, נוסף לזה שכך היא המציאות בכל העניינים שבעולם, מכיוון שהתהוות כולם אינה אלא על-ידי התורה – הרי ישנם עניינים שבהם ניכר בג'וי הקשר והשייכות לתורה ויהדות, ובמילא, גם העניין ד"כפטיש יפוצץ סלע מתחלק לכמה ניצוצות" הוא בהרגשה יתירה....

ב. בנוגע לכללות עניין השבת שלפני ימי הגאולה, ישנו עניין נוסף הקשור עם הקריאה בתורה בפרשת השבוע – פרשת חוקת.

כלומר: עניין השבת עצמו – שווה הוא בכל השבתות, וכמודגש גם בתפילות דשבת, ובמיוחד תפילת המוסף הקשורה עם המוספים דשבת – שהמוספים דשבת הם בכל השבתות בשווה; אמנם, לפני תפילת המוסף ישנו גם העניין דקריאת-התורה, ובוה ישנו חילוק משבת לשבת – פרשה מיוחדת לכל שבת, ובשבת זו – פרשת חוקת.

ומובן, שקריאת פרשה מסויימת בשבת זו, לא זו בלבד שיש לה קשר ושייכות לשבת זו, אלא עוד זאת, שהדבר חודר בכל ענייני השבת, שכולם קשורים עם פרשת השבוע שקורין בשבת זו – כידוע פתגם אדמו"ר הזקן¹⁴ שצריכים להיות עם הזמן, כלומר, שצריכים להיות עם ההוראות שלמדים מפרשת השבוע, ובמילא, כפי ענייני השבת חדרים בתוכן

המורגל בין אנ"ש הוא: להניח כף-אל-כף וגם האצבעות מקבילות זו-מול-זו, מופנות מהגוף קדימה.

[המלמד הרה"ח ר' לוי שי' גולדשטיין פירסם (ב'קובץ אהלי תורה' ש"פ נשא תשנ"ז עמ' 20), ששמע מאחד מזקני אנ"ש שהיה באותו מעמד כשכ"ק אדמו"ר מהורי"צ גילה זאת [חה"ש תש"ט], ובאותה שעה הראה בידיו הקדושות כיצד עושים זאת: "בידיים פתוחות ואצבעות זקופות הניח א' להשני, רק שהפנים של שתי הידיים נגעו זו בזו, והאגודל של יד אחת היה מושכב על אגודל השני" – לכאורה ההבדל בין צורה זו לקודמתה הוא במה שהאצבעות זקופות כלפי מעלה (אם אכן לזה הכוונה), וכן בכך שמניחין אגודל אחד על השני, מסתמא ימין על שמאל].

מהרה"ח ר' צבי-הירש שי' גאנזבורג [שלמד אז בישיבת 'תומכי תמימים' בבית-חינוך] שמעתי, שנוהגים להניח הידיים זו-על-זו על הלב, כשאורך האצבעות לרוחב הגוף, כמו שיש מהעולם נוהגים בתפילת שמונה-עשרה, בשו"ע אדמו"ר סי' צה ס"ד "ידיו על ליבו כפותין, הימנית על השמאלית".

[הרה"ג הרה"ח ר' יצחק שי' גולדברג, ראש ישיבת 'תומכי תמימים' במגדל-העמק מספר, שבמשפחתו ובין אנ"ש (בצרפת) שהוא מכיר, נהגו להניח יד-אל-יד בדומה למחיאית כפיים של הרבי, היינו כף ימין מעל כף שמאל כשהאצבעות ניצבות (ולא מקבילות) לאצבעות יד שמאל, והאגודלים מכסים כל אחד את גב היד השנייה, וכל זה קרוב אל הלב].

הרבה שואלים, שהצורה הראשונה ידועה כמנהג הנוצרים (ה'דתיים' שבהם) בתפילתם לפני המזון.

האם ידועה לכת"ר איזו מסורת או הוראה ברורה בזה?

תשובת הרב גרוניר:

1) בשעתו נסתפקתי אם להכניס זה בספר-המנהגים, וכ"ק אדמו"ר הורה להכניס זה, מכיוון שזוהי הוראה לרבים.

2) אם להניח את היד על הלב – לכאורה, על-פי הלכה, אין ליגע במלבושיו [לפי צורה זו שהידיים על הלב] לפני נטילת-ידיים, והרי 'מודה אני' אומרים קודם נטילת-ידיים¹.

3) החשש מהדמיון להתנהגות הנוצרים, שעושים כן גם לפני השינה – אבל שאלה זו נשאלה בשעתו [מהר"י], והתשובה היתה: א) גם הרביים ידעו מזה, ואף-על-פי-כן נהגו ככה. ב) הנוצרים, על-כל-פנים לפני השינה, כורעים בשעת מעשה על הברכיים, מה-שאינ-כן [אנחנו].²

1) ויאשתחוה אל המלך" – יומדינא למלכא" (המהדיר בדפוס ירושלים תשכ"ג לא מצא פסוק זה, אבל כבר ציינו בסידור יאוצר התפילות' לשמואל' טו, ד]. זאת למרות שבפני תלמידי רבינו יונה ספיה דברכות (כד, א), שהובא להלכה בשו"ע ובשו"ע אדה"י סי' רפא, איתא: "כשמגיע בישמתי לולך אנחנו מודים' לא ישחה שם כמו במודים' [שבשמונה-עשרה], שאין לשחות אלא במקומות שאמרו חכמים" (וכבר ציינו ע"ז בשו"ע השלם למ"א סי' קלט ט"ק ו).

2) שו"ע אדמו"ר, מהדו"ק ומהדו"ת סי' א סי' (מוזהר ח"א דף נג ע"ב וכו') סדר היום, מיד אחרי ימיה אני – סדר כוונת נטי'. והעיר שם במהדורה החדשה למהדו"ק אות פב, שהרי להלן במהדו"ק סי' ד סי' ב במהדו"ק שם סי' ה' לא הובאה חומרא זו. ואולי הטעם משום שהמ"א סי' ד סי' א הקשה ע"ז מהגמרא, ע"ש ובלבושי-רד"ס ח. אבל בכ"ה החיים סי' ד סי' כד כן הביא זאת, וסיים: "וכל ירא-שמים יחמיר לעצמו כדברי הזהר", וכן הביא מפרי-עץ-חיים ועולת-תמיד וכן איש-חי. וראה בסי' שמירת הגוף והנפש סי' נד סי' ו והערה יט). אבל בחלקו ישנו בו – לכאורה אין איסור כלל, ע"פ המבואר בסי' מו סי' ב.

3) ולפלא שמענה זה לא נתפרסם עד עתה. וכדאי לברר מי קיבל את המענה, ואולי ע"ז נדע פרטים נוספים, וכן גם את נוסח השאלה והתשובה בדיוק.

12) תנחומא פרשתנו ג. שם ח. במדב"ר פרשתנו פי"ט, א. שם ח.
13) פרש"י ריש פרשתנו. וראה יומא סו, ב. רמב"ם הל' מעילה בטופן.

9) שעה"ה א"פ א.
10) "היום יום" – ב' במרחשוון. שה"ש תש"ב עמ' 29 ואילך.
11) ראה ספר החיים (לאחי המהר"ל) י, א.

הנחת הידיים ב'מודה אני'

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

בראש ספר 'סדר היום', שבו נכתב לראשונה נוסח 'מודה אני', שאותו יש לומר לומר מיד כשניעור משנתו, לא נתבאר אופן אמירתו. בשו"ע רבנו הזקן (מהדו"ת סי' א ס"ו) כתב רק ש"ישישה מעט עד שיגמור נוסח זה בעודו שוכב או יושב" (כדי שלא ימהר לקום ויסתכן). אך בשיחת יום ב' דחג-השבועות תש"ט סי"ג (שנדפסה לראשונה לאחר ההסתלקות בקונטרס עט, קונטרס חג השבועות, ספר המאמרים תש"י עמ' 244, ולאחרונה גם בסה"ש תש"ט עמ' 330) גילה כ"ק אדמו"ר מהור"י צ"נ"ע פרטים בנידון מימי ילדותו (תרגום מאידיש):
"כאשר חניכנו אותי לומר 'מודה אני', ציוו עלי להניח יד אחת אל השנייה, ולהרכין את הראש, וכך לומר 'מודה אני'."

"כשהתבגרתי מעט, אבל עדיין בימי הילדות, שאלתי את הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק: מדוע כשאומרים 'מודה אני' צריכים להניח יד אחת אל האחרת, ולהרכין את הראש? והוא ענה לי: באמת צריך לעשות מבלי לשאול מדוע, אבל הרי אמרתי לך שתשאל הכול אצל.
"הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק קרא פנימה לר' יוסף מרדכי המשרת, יהודי בן שמונים, ושאלו: כיצד אתה אומר 'מודה אני' בבוקר? ענה ר' יוסף מרדכי: אני מניח יד אחת אל האחרת ומכופף את הראש. שואל אותו שוב כ"ק אאמו"ר הרה"ק: מדוע אתה עושה כך? עונה ר' יוסף מרדכי: איני יודע. כשהייתי ילד קטן לימדו אותי כך."

"אתה רואה – אומר לי הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק – הוא עושה כך מפני שאביו לימד אותו כך. וכך קודם-לכן, עד משה רבינו ואברהם אבינו, שאברהם אבינו ע"ה היה היהודי הראשון. צריך לעשות מבלי לשאול מדוע...". עד כאן לשונו הקדוש.

על-אף שבשיחה מסופר שזה מנהג עתיק ורווח, שנשתמר לא רק בבית רבי או בין גדולי החסידים, אלא אפילו המשרת ר' יוסף מרדכי (שפעם ציווה עליו אדמו"ר הצמח-צדק שישן בסוכה, אף ששרר אז קור גדול וסופה, ובירכו עבור זה באריכות ימים – 'ספר התולדות – אדמו"ר מהר"ש' של הרבי, עמ' 70 – הרי שלא נהג במנהגים הפנימיים של החסידים) הונח בו ע"י אביו משהר ילדותו, הרי למעשה אנ"ש הכירו מנהג זה רק מאותה שיחה. המדובר ב'מעשים בכל יום', ולכן פלא שהפרטים בזה טרם נתבררו כל צרכם.

פנינו בשאלה זאת להרה"ח ר' יהודה-לייב שיחי' גרונר, כדלהלן:
בספר המנהגים איתא: "כשאומרים 'מודה אני' צריכים להניח יד אל יד (צו לייגן איין האנט צו די צווייטע) ולהרכין את הראש."

הערות המערכת:

1) בשיחת ליל א' דחג-הסוכות תשי"י סי"ה (סה"י תשי"א עמ' 62. סה"י תשי"ב עמ' 359) מסופר גם כפעם אחת לא אמר 'מודה אני' מעד ההשכמה, וכבר עמד ואכל, לימדו אביו: קודם-כול לעמוד ישר, להשוות יחד את הרגליים [כמו בשמונה-עשרה], ליישר את הטלית-קטן, ולהתכופף, ואז לומר מילה במילה [אחרי אביו]: 'מודה אני'. לכאורה ההרכבה (כמבואר בחסידות עניין ההודאה בכלל וההשתחוואה בפרט, ולחילופין – העמידה – לקוית נשא כג, עניינה ביטולי. ולהעיר מאבורה, סדר שחרית של חול, בברכת 'מוזים' דשמונה-עשרה, שהביא פירוש הירחי 'מודים' – משתחוים, כדמרגמינן

עניינים של "חוקה" באופן של הבנה והשגה – הביאורים עדיין נשאלת השאלה: הייתכן כדברי חז"ל¹⁴: "אמר שלמה על כל אלה עמדתי ופרשה של פרה אדומה חקתי ושאלתי ופשפשתי, אמרתי¹⁵ אחכמה והיא רחוקה ממני", מזה מובן, ששאר ענייני "חוקים" – לגרום ייסורים גדולים כאלו לצדיק ונשיא ישראל?!... הרי כל אחד ואחד יודע ומבין בעצמו שלא ייתכן שיגרום צער וייסורים לאדם האהוב אצלו ביותר?!..."

אצל יהודי פשוט שבפשוטים "אשר בשם ישראל" יכונה, נקל יותר לפעול את ההוראה ד"חוקת" מאשר אצל "משכיל" שעוסק בהבנה והשגה בתורת החסידות

אלא ודאי בהכרח לומר שעניין זה הוא בבחינת "חוקה", "חוקה חקקתי גזירה גזרתי", "גזירה היא מלפני אין לך לרשות להרהר אחריה".

ד. ביאור העניין וההוראה בעבודת האדם: העניין ד"חוקת" בעבודה האדם הוא – עבודה שלמעלה מטעם ודעת, קבלת-עול ומסירות-נפש, כלומר, שעושה זאת מפני ציווי הקב"ה – "חוקה חקקתי גזירה גזרתי", "גזירה היא מלפני".

ואין הכוונה שעושה זאת בעל-כורחו, כלומר, שמצד השכל יש לו שאלות כו', אלא שבנוגע לפועל מקיים את ציווי הקב"ה – כי אם באופן שאין שום שאלות בדבר, "אין לך רשות להרהר אחריה", שכן, ביודעו ש"חוקה חקקתי גזירה גזרתי", "גזירה היא מלפני", חוקה וגזירה של הקב"ה, אינו מהרהר כלל, שהרי לא שייך שיבין את שכלו של הקב"ה, ובמילא, אין בכך כל סתירה שיעבוד עבודתו מתוך חיות, שמחה וטוב לבב.

ויש להוסיף בזה עניין שלא שמים לב

(מלבד פרה אדומה) באו אצלו באופן של הבנה והשגה. ולא עוד, אלא אפילו בנוגע לפרה אדומה – "אמר ליה הקב"ה למשה לך אני מגלה טעם פרה, אבל לאחר חוקה"¹⁶; אבל אף-על-פי-כן, אצל רוב בני ישראל הרי זה עניין שלמעלה מהשכל, "גזירה היא מלפני, אין לך רשות להרהר אחריה".

ובזה מודגש הקשר עם עניין המאסר והגאולה – שהרי כללות המאסר היה באופן של "גזירה היא מלפני":

מצד טעם ודעת – אין מקום כלל לעניין המאסר, שכן, כיצד ייתכן לגרום צער וייסורים גדולים לצדיק ונשיא ישראל, ייסורים למטה וייסורים למעלה¹⁷!...

ישנו אמנם הביאור דירידה צורך עלייה, אבל, לפשוט שבפשוטים "אשר בשם ישראל יכונה" – אי-אפשר להסביר זאת!

ולא עוד, אלא גם אצל אלו השייכים להבין עניינים עמוקים של הבנה והסברה – הרי לאחר כל הביאורים וההסברים בעניין דירידה צורך עלייה, לא ניתן לבאר ולהבין בשכל את כללות עניין המאסר, שכן, לאחר כל

16) תנחומא שם ח. במדב"ר שם ו. 17) ראה לקו"ד ח"א כט, א.

14) תנחומא שם ו. במדב"ר שם ג (בסופו). 15) קהלת ז, כג.

אודותיו:

הפירוש הפשוט ד"אין לך רשות להרהר אחריה" הוא – עניין של איסור, כלומר, שמכיוון ש"גזירה היא מלפני", לכן, אסור ליהודי להרהר אחריה.

אמנם, מלשון הרמב"ם¹⁸ "רשות לכל אדם נתונה אם רצה להטות עצמו לדרך טובה ולהיות צדיק, הרשות בידו, ואם רצה כו' (להיפך) הרשות בידו", היינו, שמשמש בלשון "רשות" ביחס לעניין הבחירה – נמצא, שהפירוש ד"אין לך רשות להרהר אחריה" הוא (לא רק שאסור לו להרהר, כי אם) שאין הדבר תלוי ברצונו ובבחירתו, מכיוון שאין זה ביכולתו כלל, אפילו אם ירצה בכך.

כלומר: מוטב של יהודי שכאשר שומע שהקב"ה צווה כך וכך, "חוקה חקקתי גזירה גזרתי" – לא ייתכן בל"ש שיהרהר על זה, וכאמור, אין זה עניין התלוי בבחירתו, שכן, לא ניתנה לו אפשרות ויכולת על כך.

ואם רואה בכל זאת שעולים הרהורים במחשבתו כו' – הרי בהכרח לומר שאין זה מצד מציאותו, ולא עוד, אלא שאין זה אפילו מצד נפשו הבהמית, כי אם מצד היצר הרע¹⁹ שנתלבש בנפשו הבהמית, ובלשון הרמב"ם²⁰:

"יצרו הוא שתקפו", כלומר, עניין של אונס! זוהי ההוראה שלמדים מפרשת השבוע שקורין בשבת שלפני ימי הגאולה – שכללות העבודה הקשורה עם ימי הגאולה בהרבעת התורה וחיוזוק היהדות צריכה להיות באופן של "חוקת", כלומר, עבודה מתוך קבלת-עול ומסירות-נפש, שאז מתבטאים כל ענייני מניעות ועיכובים שיכולים להיות מצד המדידות והגבלות דשכל, שכן, בידוע שעניין זה הוא חוקה וגזירה של הקב"ה, "חוקה חקקתי גזירה גזרתי", "גזירה היא מלפני", הרי בוודאי

ש"אין לך רשות (בחירה ויכולת) להרהר אחריה", וביחד עם זה, נעשית העבודה מתוך חיות, שמחה וטוב לבב.

ו. והנה, הוראה זו שייכת לכל אחד ואחד מישראל – גם לפשוט שבפשוטים "אשר בשם ישראל יכונה".

כאשר אומרים ליהודי פשוט שבפשוטים שמכיוון שהקב"ה צווה לעשות כך וכך, לכן, עליו לעשות כן גם אם אין הדבר מובן בשכלו, "גזירה היא מלפני אין לך רשות להרהר אחריה" – אין כל קושי מיוחד לפועל אצלו עניין זה, שהרי יודע ומבין בפשטות שאין ביכולתו להבין ולהשיג את שכלו של הקב"ה, במכל-שכן וקל-וחומר מזה שאינו יכול להבין ולהשיג את שכלו של חכם גדול, בשר ודם.

אמנם הוא יהודי פשוט שבפשוטים "אשר בשם ישראל יכונה", ואינו שייך עדיין ל"לשון-הקודש", כי אם ללשון איריש, לשון הקשור עם לשונות דשבעים אומות העולם [כפי שמבאר אדמו"ר הזקן את החילוק שבין לשון-הקודש לשבעים לשון דאומות העולם – בתורה-אור פרשת משפטים²¹, ובהרשגה – "משפטים", ולא "חוקת", כלומר, עניין המובן בשכל], אבל לאיך – היא הנותנת: מכיוון שמדבר באיריש – הרי באומרו "דער אויבערשטער" (לא כפי שנקרא בלשון-הקודש: "המקום"²² כי אם כפי שנקרא באיריש: "אויבערשטער"), מדגיש בכך את עליונותו של הקב"ה, ומכיוון שכן, אין כל פלא בכך ש"אין לך רשות להרהר אחריה" – שהרי לא ייתכן ששכלו של בשר ודם יבין את שכלו של הקב"ה! אדרבה: אילו היה ביכולתו להבין את שכלו של הקב"ה – היה זה דבר פלא... ולכן, גם כאשר מצד השכל יכולה להתעורר

"עשרה ניסים נעשו לאבותינו"

עשרה ניסים נעשו לאבותינו במצרים ועשרה על הים; עשר מכות הביא הקדוש-ברוך הוא על המצריים במצרים ועשר על הים; עשרה ניסיונות ניסו אבותינו את הקדוש-ברוך-הוא במדבר שנאמר, וינסו אותי זה עשר פעמים ולא שמעו בקולי (פרק ה, משנה ד)

פירוש רבנו עובדיה מברטנורא:

"עשרה ניסים נעשו לאבותינו במצרים – שניצולו מעשר מכות, וכולם היו במצרים ולא בישראל".

פירוש כ"ק אדמו"ר:

צריך ביאור: הניסים במצרים היו בזה שניצלו בני-ישראל מעשר המכות. נמצא שהניסים היו רק לאחר שבאו המכות, ומדוע מקדים התנא את עשרת הניסים לעשר המכות? וביותר יוקשה מה שהתנא מקדים גם את הניסים שעל הים למכות שבמצרים.

והביאור בזה:

העבודה שבה-בשעה שהמצרים לקו לא הזיקו המכות לישראל (אף שגם הם היו אז עובדי עבודה-זרה) היתה אפשרית רק על-ידי גילוי אור נעלה, שלמעלה מהשתלשלות. מצד סדר ההשתלשלות לא היה אפשר להיות "נגוף למצרים ורפוא לישראל" בבת-אחת. וזהו "עשרה ניסים נעשו לאבותינו במצרים" – הקב"ה העלה את ישראל לדרגה שלמעלה מהשתלשלות ("נס" מלשון הרמה).

ומשום זה הקדים התנא את עשרת הניסים במצרים לעשר המכות. כדי שהמכות ימלאו את תפקידן, וישמשו הכנה ליציאת מצרים (היינו לא זו בלבד שלא יפגעו בישראל, אלא אדרבה – יבטלו כליל את קליפת מצרים ועמה את גלות ושיעבוד מצרים), היתה צריכה להיות הקדמת ה"ניסים" – העלאת ישראל לדרגה שלמעלה מהשתלשלות.

הביאור בטעם קדימת הניסים שעל הים למכות שבמצרים:

העלאת ישראל על-ידי הניסים במצרים היתה התחלת העלייה בלבד, כנראה מזה שגם לאחר יציאת מצרים רצה חלק מבני-ישראל לשוב למצרים. רק על-ידי הניסים שעל הים הגיעו לשלימות העלייה – הם נתעלו למדרגה כזו ששם אין מקום כלל לקליפת מצרים. וכן ביטול קליפת מצרים על-ידי המכות שבמצרים לא היתה בשלימות, כנראה מזה שגם אחר יציאת מצרים רדפו המצרים אחר בני-ישראל. רק על-ידי המכות שעל הים נתבטלה קליפת מצרים לגמרי.

אמנם, אף שהניסים והמכות שבמצרים היו תחילת העלייה והביטול בלבד, היתה טמונה בהם בכוח תכלית העלייה ושלימות הביטול. כי כך היא המידה: תחילת העילוי צריכה להיות באופן כזה שתביא לתכליתה – תכלית העילוי צריכה להיות בכוח ובהעלם בהתחלתה. ומאחר שרק אחרי הקדמת ה"ניסים" יכלו המכות שבמצרים להיות כדבעי (כנ"ל), לכן, כדי שמכות אלו יביאו למכות שעל הים, היה מוכרח שבניסים שבמצרים יהיו כלולים הניסים שעל הים. ולכן הקדים התנא גם את הניסים של הים למכות מצרים.

(ליקוטי-שיחות, כרך ד, עמ' 1220. 'ביאורים לפרקי אבות' א' א"ה) – עמ' 258)

(18) הל' תשובה רפ"ה.

(19) ראה לקו"ת פרשתנו נו, ס"ג ואילך.

(20) הל' גירושין ס"ב.

דרך האתרים (כא.א)

דרך התייר הגדול הנוסע לפנייה (רש"י)

כאשר יהודי עומד "להיכנס לארץ-ישראל", כלומר – להפוך מקום שהוא בבחינת "חוף-לארץ", מקום הרחוק מיהדות, ל"ארץ-ישראל", מקום של תורה, אין לו לפחד מפני העבודה הקשה הצפויה לו, שכן "התייר הגדול נוסע לפניו"; רבותינו נשיאנו משיחים ומגוננים על כל מי שעוסק בעבודה זו.

ועבודה זו הופכת את "דרך האתרים" לשון רבים, היינו הריבוי והפירוד של עולם הזה החומרי, ל"דרך התייר הגדול" – לשון יחיד – אחדות והתכללות דקדושה.

(מהתועדות שבת-קודש פרשת מסעי תשכ"ז)

וישלח ה' בעם את הנחשים השרפים (כא.ו)

ששורפים את האדם בארס שיניהם (רש"י)

יש מגידים ומוכיחים העושים את מלאכתם שלא לשם שמים, אלא לשם כבוד או פרנסה (בחינת "היתה לי דמעותי, לחם"). תוכחתם של מגידים כאלו מעוררת ח"ו את קטרוגו של הנחש הקדמוני וגורמת מדנים בין ישראל לאביהם שבשמים. עליהם אומר הכתוב, "וישלח ה' בעם את הנחשים השרפים", ששורפים בארס פיהם.

(כתר-שם-טוב, עמ' יז)

עשה לך שרף ושים אותו על נס והיה כל הנשוך וראה אותו וחי (כא.ח)

הייסורים והדינים הבאים על אדם (ל"ע) הם בעצם "טוב", שכן "אין רע יורד מלמעלה" והכול הוא לטובה. אלא שכאשר טוב זה יורד ומשתלשל לעולם הזה הוא נראה כייסורים וכרע ואין הטוב מושג לנו. זהו "ושים אותו על נס": כשמתכוננים ב"נחש" כפי שהוא למעלה, בשורשו ומקורו, באים לידי הכרה שגם הייסורים הם "טוב".

(ליקוטי-תורה – במדבר, עמ' סב)

כי אש יצאה מחשבון, להבה מקרית סיחון (כא.כח)

"כי אש יצאה מחשבון" – אש ללא חשבון אינה אש אלוקית, וחשבון ללא אש אינו חשבון אמיתי. האש של החשבון היא המרירות של 'תיקון חצות' או ההתבוננות שקודם התפילה.

"להבה מקרית סיחון" – "אש" זו מציתה רשפי שלהבת האהבה לה' מקירות הלב בתפילה, הנקראת "שיחה".

(ספר-השיחות ת"ש, עמ' 151)

שאלה כו', ולדוגמה: בידוע שנמצאים בחושך כפול ומכופל דומן הגלות, ובפרט שאינו זקוק לראיה והוכחה בדבר, שהרי יודע זאת ממעמדו ומצבו האישי שנמצא בדרגה ד"שם ישראל יכונה", עלולה להתעורר שאלה: כיצד יוכל

אחד מחסידי הצמח-צדק התאונן שאינו חפץ ללמוד,

והשיב לו הצמח-צדק: ומה אעשה אני שרצוני ללמוד,

ואין זה בדרך עבודה?

לעבוד את עבודתו במצב כזה?! – הרי מכיוון שעבודתו היא באופן ד"חוקת", "חוקה חקתית גזירה גזרת", עבודה באופן של קבלת-עול ומסירת נפש, אזי מתבטלים כל המניעות והעיוכים שיכולים להיות מצד עניין השכל, "אין לך רשות להרהר אחריה".

ובמילא, טוען הוא, גם השכל מחייב שאין כל אפשרות שעניין זה יהיה באופן אחר, וזאת – לא רק בנוגע לשכל דנפש האלוקית, אלא יכולים להסביר זאת גם בשכל האנושי, עד לשכל דנפש הבהמית!

מה-שאי-כן פשוט שבפשוטים, "אשר בשם ישראל יכונה" – אין לו בעיה כזו! אצלו – המצווה דפרה אדומה היא מסוג המצוות ד"חוקים" שאין עליהם טעם והסבר שכלי, "גזירה היא מלפניו אין לך רשות להרהר אחריה", כפשוטם של כתובים.

ובכלל, בהיותו פשוט שבפשוטים שאינו שייך כל-כך להבנה והשגה בשכל – נקף יותר לפעול אצלו שעבודתו תהיה באופן ד"חוקת", עבודה מתוך קבלת-עול ומסירות-נפש.

וכידוע הסיפור²³ אודות אחד מחסידי אדמו"ר הצמח-צדק שבהיותו ביחידות התאונן כי אינו חפץ ללמוד, "עס ווילט זיך ניט לערנען", והשיב לו אדמו"ר הצמח-צדק, כאשר אין חפצים ללמוד הרי זה טוב, מכיוון שאז שייכת העבודה דאתכפיא, שכופה את עצמו ללמוד; מה אעשה אני – המשיך הצמח-צדק –

21 ע.ד.
22 ראה ב"ר פס"ח, ט. וש"ג.

23 לקו"ד ח"ד תשעה, א.

פרשת חוקת

זאת חוקת התורה (יט,ב)

גזירה היא מלפני, אין לך רשות להרהר אחריה (רש"י)

רש"י מדייק בלשונו – "אין לך רשות להרהר", ואינו כותב "ולא תהרהר". שכן, בדרך-כלל הותר לאדם לנצל את שכלו כדי לנסות להבין את טעמי המצוות. אך בקשר ל'חוקה' אין לנו רשות להשתמש בשכל ועלינו לקבל את הגזירה מבלי להרהר אחריה.

(ליקוטי שיחות, כרך כב, עמ' 164)

* * *

מי יתן טהור מטמא... לא יחידו של עולם (במדב"ד)

מבאר בחסידות ש"יחידו של עולם" היינו ספירת ה'כתר', וכדי להפוך את הטמא (טמא-מת) לטהור, יש צורך בגילוי והמשכה מבחינה נעלית זו דווקא.

ויש להוסיף: עבודת הפרה מחייבת יציאה אל מחוץ למחנה והתעסקות עם בהמה; ועוד – המתעסק עצמו נטמא כתוצאה מעבודה זו, וכל זה כדי לטהר יהודי שני מטומאתו. דווקא עבודה זו, המבטאת ביטול על-שכלי, שמקורו ב'יחידה' שבנפש, ממשיכה את בחינת "יחידו של עולם".

(ליקוטי שיחות, כרך ד, עמ' 1056)

והיתה לעדת בני-ישראל למשמרת (יט,ט)

אדם שעוסק ב"עשיית הפרה", דהיינו בטהרת הזולת וקירובו לאבינו שבשמים, זקוק ל"משמרת", המזכירה לו שאסור לו לשכוח את עצמו, שכן גם הוא עלול ח"ו להיטמא ולהודק ל"אפר פרה".

(ליקוטי שיחות, כרך ד, עמ' 1060)

זאת התורה אדם (יט,יד)

"אדם" – א' דם.

"זאת התורה אדם" – התורה נמשלה לדם. כשם שהדם הוא חיות האיברים, כן התורה, המלמדת את פירוש המצוות ופרטי הלכותיהן, מכניסה חיות בקיום המצוות.

(ליקוטי תורה – במדבר עמ' יג)

* * *

התורה ערוכה בציור של גוף האדם – רמ"ח מצוות עשה שבה הן כנגד רמ"ח איברים, וש"ה מצוות לא-תעשה – כנגד שס"ה גידים.

(ליקוטי תורה – דברים, עמ' עה)

שרצוני ללמוד, שכן, אין זה בדרך עבודה, כי אם בדרך תענוג, ועל-דרך זה בעניינינו – שאצל פשוט שבפשוטים נקל יותר לפעול שעבודתו תהיה באופן של קבלת-עול ומסירות-נפש ("חוקה").

מה-שאיך-כן אצל פשוט שבפשוטים – אין זה בדרך "חוקה", שהרי מבין בשכלו שלא ייתכן שיבין את שכלו של הקב"ה, כך ש"אין לך רשות (יכולת) להרהר אחריה", ובמילא, אין זה כל סתירה לעבודה בשמחה וטוב לבב.

(קטעים מהתוועדות שבת-קודש פרשת חוקת, י' בתמוז ה'תשמ"ה. יתורת-מנחם – התוועדות; תשמ"ה, כרך ד, עמ' 2400-2405 – בלתי מוגה)

וכמו כן בנוגע לעבודה בשמחה – שאצל פשוט שבפשוטים נקל יותר לפעול שהעבודה בדרך קבלת-עול ומסירות-נפש ("חוקת") לא תהיה בסתירה לעבודה בשמחה וטוב לבב, מאשר אצל "משכיל גדול".

אצל "משכיל גדול" – העניין ד"אין לך רשות להרהר אחריה" הוא בבחינת "חוקה",

מינוי ל"התקשרות"

ניתן לקבל את גיליון "התקשרות" ישירות הביתה באמצעות הדואר.

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים).

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים).

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:
"התקשרות", מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר חב"ד 72915

והתועד אתו משך שעות אחדות. פעם שמע ממנו, שלפנים היו צריכים להיות ירא-שמים ואחר-כך רק אפשר היה להיות חסיד, אך כיום הגה מקודם צריכים להיות חסיד ואחר-כך ירא-שמים...

לפי דעתו של ר' בן-ציון רואים במוחש שהרבי מהפך אנשים מגושמים, לא רק לדרגה כזו שיתחילו לקיים מצוות מעשיות, אלא עוד משפיע על שכלם הגשמי ששכלם המגושם נהפך למזוכך ויש להם 'הרגשים' כמו לחסיד זקן ו'עובד'. את האיש הנ"ל רואים כמעט מידי יום ביום כבית-המדרש של הרבי אם לא שקורה איזה מקרה יוצא מהכלל. וכך הוא רוב האנשים, שרק נכנסים פעם אחת אל הרבי – יוצאים עם רוח אחרת לגמרי. הם מרגישים שהם למעלה מעשרה טפחים...

ד) שבמשך היום לא נכנסים [ליחידות] יותר מאשר 10 עד 12 איש, וגם זה נמשך עד שעה 4 לפנות בוקר. עוד סיפר, שבשני השבועות התרשם מאוד. הרבי התוועד והיה המון אנשים. הדוחק היה רב ולא היה מקום להניע אבר. בתוך הקהל עמד קפטן מצבא אמריקאי, בתלבושת צבאית. מפאת הדוחק הוא חש ברע וכמעט נתעלף. בינתיים נשתמט הכובע שלו ונפל וראו שנשאר עם כיפה והרבי שחק בקול... וכל אחד נתכבד עם יי"ש והלך לרבי לומר 'לחיים' ולכל אחד שהרבי נתן כוס יין קרא בשמו (ור' בן-ציון נתפלל איך הרבי זוכר את כולם) ואחר-כך אמר לכל אחד ואחד משהו בפרטיות.

איחולים וברכות ב'יחידות'

הנה תוכנה של 'יחידות' מהשנים הראשונות, שנרשמה על-ידי ה'ת' (הרה"ח ר') ישראל-יוסף שיחי' זלמנוב, שבאותם ימים מלאו לו חמש-עשרה שנים:

ביום א', פרשת עקב, ט"ז במנחם-אב תשי"ד נכנסתי להיכל כ"ק ארמו"ר שליט"א לרגל יום

הולדתי שנמלאו לי חמש-עשרה שנה. בתחילה שאל איזה שאלות על-דבר ענייני בריאות כו', אחר-כך נתן לי סדר: (א) שביום זה אתן צדקה, נוסף על מה שהגני נותן בכל יום.

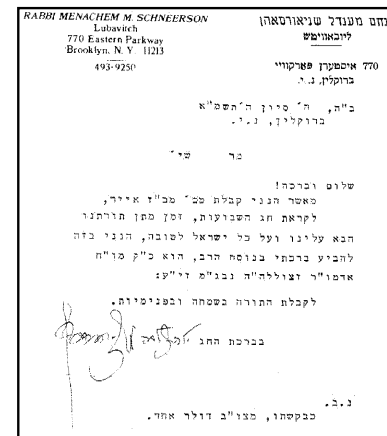
(ב) ושאלמד פרק השישי בתניא, בעל-פה – נוסף על חמישה פרקים הראשונים שהגני יודע אותם מכבר בעל-פה.

(ג) ושאלמד קאפיטל הט"ז בתהילים עם פירוש כ"ק ארמו"ר הצמח-צדק נ"ע בספר יהל-אור.

אחר כך בירך אותי: "שתהיה לך שנת הצלחה בכריאות, בריאות בגשמיות ובריאות ברוחניות, ושתהיה לך שנת הצלחה בלימוד הנגלה ושנת הצלחה בחסידות והוריק ירוו ממך מלא החופן נחת חסידים."

מכתב ודולר

כשלהי חודש אייר תשמ"א קיבל הרבי מכתב מיהודי פלוני שביקש בקשה חריגה – לקבל מהרבי דולר לברכה. כעבור כשבוע, בה' בסיוון, משגר הרבי לפונה מכתב ברכה לקראת חג השבועות, ומצרף למכתב דולר. בתחתית המכתב מציין הרבי: "נ.ב. כבקשתו, מצו"ב דולר אחר."

"עמדו הכן כולכם!"

מגאולת נשיא הדור באים לגאולה האמיתית והשלימה

כל ענייני גאולה קשורים ושייכים לגאולה האמיתית והשלימה – "כיוון דשם גאולה עלה", ועל-אחת-כמה-וכמה בגאולה של נשיא הדור, "שנשיא הדור הוא ככל הדור כי הנשיא הוא הכול", ונשיא של דור זה, דור האחרון של הגלות, שהוא דור הראשון של הגאולה, ובפרט על-פי דברי נשיא הדור, בעל הגאולה, במכתבו הידוע לחגיגת י"ב תמוז הראשונה:

"לא אותי בלבד גאל הקב"ה כ"ב תמוז, כי אם גם את כל מחבבי תורתנו הקדושה, שומרי מצווה, וגם את אשר בשם ישראל יכונה", גאולה דכל ודכלל ישראל – הרי בוודאי שגאולה זו קשורה ושייכת ביותר לגאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו.

(מהתוועדות שבת-קודש פרשת חוקת, ז' בתמוז ה'תשי"ג. יתורת מנחם – התוועדות יתשי"ג, כרך ג, עמ' 407-408)

גילוי הקשר העצמי בין ישראל לקב"ה

בשעה שהגיעה בשורת הגאולה בי"ב תמוז, היה חסיד ששר ניגון ברוסית שתוכנו היה "אין עוד מלבדו" ("ניעט ניעט ניקאווא קראמע יעווא אדנאווא"), וזה נתפרסם... ויש לומר הביאור בזה:

כל גלות משתלשלת מה'גלות' (העלם) הראשון – שזהו כללות העניין דבריאת העולם, שנברא על-ידי ריבוי השתלשלות מדרגה לדרגה וריבוי צמצומים והעלמות כו', עד שנברא עולם מלשון העלם והסתור, ועד יתירה מזה – עולם הזה הגשמי ה"מלא קליפות וסטרא אחרא", ו"כל מעשה עולם הזה קשים ורעים והרשעים גוברים בו", אשר בהם נמצא האור האלוקי בגלות... וגאולה פירושה, שבעולם [ובפרטיות – בגוף ונפש החיונית] מתגלה האמת, שמציאותו האמיתית הוא רק כלי להאור אלוקי [ולהנשמה] שמחיה אותו, כך שבכל פרט ופרט מהבריאה ניכר "אמיתת המצאו".

וזהו התוכן ד"אין עוד מלבדו", שאין שום מציאות בעולם ("אין עוד") "מלבדו", זאת אומרת שבמציאות העולם נרגש איך שכל מציאותו היא "לא נמצאו אלא מ)אמיתת המצאו", שמציאות העולם גופא היא אלוקות – כפי שיתגלה בשלימות לעתיד לבוא...

ובכפשות – שעל-ידי הגאולה נעשה "נודע גלוי לעין כל" שהעבודה בהרצת תורה וחיווק הדת "מותרת היא על-פי חוקי המדינה", שגם העולם מכיר את האמת דאלוקות ותורה. ועל-דרך זה גם לאחרי הגאולה – נפתח דרך חדשה בהפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה בכל קצווי תבל, כולל גם הפצת שבע מצוות בני נח, כהכנה להגאולה האמיתית והשלימה, שאז יהיה שלימות הגילוי בעולם ד"אין עוד מלבדו".

(מהתוועדות שבת-קודש פרשת חוקת ה'תשי"ח. יתורת מנחם – התוועדות יתשי"ח, כרך ג, עמודים 563-562)

"למעלה מעשרה טפחים"

פתרונות לאשת חזן מאנגליה שלקתה במחלה קשה, ולרב פלוני שלקה במחלת הנפילה □ הרבי מברך 'תמים' שמלאו לו חמש-עשרה שנים ונענה בחיוב לפונה שביקש דולר לברכה □ עוד תיאורים וניצוצות מהשנים הראשונות לנשיאות הרבי וגם משנים מאוחרות יותר □ רשימה שנייה

מאת הרב מרדכי-מנשה לאופר

את גרונו. למחר בתפילת השחרית התפלל כרגיל. בשעה 12 התחילו לבוא אוטובוסים – כעשר במספר – ובשעה 1 נסעו כולם להאוהל. התפלאתי לראות אוהל מוקם עם מצבה, כי הייתי עם כ"ק אדמו"ר שבת על האוהל, היינו, שאני נהגתי את המכונית שהמוזכרות שכרה עבור כ"ק אד"ש לנסוע לאוהל. ואז לא היה לא אוהל ולא מצבה. וכעת ראיתי כמעט כל האוהל מוקם. היינו שחסר חצי קיר מצד אחד והגג. על המצבה חרות (בערך): פה נגנו אור ישראל ותפארתו – השם – ושם אביו, כ"ק אדמו"ר נ"ע. איני זוכר את הלשון. כשאהיה שוב פעם אעתיק את הלשון בדיוק ואתוב לך. העיקר שכ"ק אד"ש קרא פדיונות, ושוב בכה קצת. והתמהמה שם זמן ארוך. וכשבאו חזרה ל770 היה כבר אחרי השקיעה ושוב קהל גדול נדחף ועומדים צפופים ומחכים.

סיפורים מהשד"ר

בחדש תמוז תשי"א ביקר השד"ר הרה"ח ר' בן-ציון שם-טוב ז"ל בארץ-הקודש ת"ו. הוא סיפר בין השאר כמה סיפורים שהועלו על הכתב על-ידי הרה"ח ר' מנחם שיח' מלוב וניתנים בזה בפרסום ראשון: (א) כשהיה ב'יחידות' אצל הרבי הנה בין

לפנינו המשך רשמיו של אחד ה'תמימים' אז ב-770 (הרה"ח ר' מרדכי שיח' דובינסקי) לאירועי התקופה הראשונה לנשיאות הרבי: ...כ"ד טבת עברו ומסרו לכ"ק אדמו"ר שליט"א כתב התקשרות חתום מכל אנ"ש שבני. חוץ מלויטין ורבקין שמסרו כתב באופן פרטי ואיני יודע מה הכיל. הוא קיבל את כתב ההתקשרות, ולא שמעתי שהגיב על זה משהו. ליו"ד שבט באו לכאן אנ"ש מכל ארצות-הברית – בנוסח אמריקא "דלגצייעס" [=משלחות] – וקנדה. היה באמת קהל גדול שנאמד בה' מאות איש להתוועדות. הרש"ג התפלל מעריב, ובכה כל הזמן. כך מספרים, כי אני לא הייתי אז. אחרי שעה קלה עלה כ"ק אדמו"ר שליט"א (כשכל אנ"ש והתמימים מחכים עליו בחדר היחידות של אדוננו מו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, מקום התפילה כל השנה, ומאי יכולת להיכנס לקודש הפנימה – מפאת הקהל הגדול שנמצא כבר שם, עמד קהל רב בפרוודור) להתפלל, ותיכף מצטופפים ועושים רווח וכ"ק אד"ש מפלס את דרכו להתיבה ומתחיל והוא רחום. כמעט כל התפילה התאפק לבלי לבכות, להקדיש שקודם שמונה-עשרה בכה קצת, היינו שבכה יותר מקצת אלא שהתאפק ומן השפה ולחוץ בכה "קצת", וסיים את הקדיש כשרמעות חונקות

הדברים היו כמה עניינים ששאל במכתב והרבי לא ענה עליהם – (1) אודות חזן אחד שגר ליד לונדון ואשתו חלתה (רח"ל) במחלה קשה, (2) רב אחד נחלה במחלה כזו שבאמצע הילוכו ברחוב הוא מאבד את שויו משקלו, והרופאים אינם מוצאים לו רפואה. הלה סיים את דבריו באומרו שעם היות שהרבי לא ענה לו במכתב, אולם מכיוון שרבים משתתפים בצערם, לכן הוא חוזר ומבקש אודותם.

הרבי שקע בהרהורים לכמה רגעים וכעבור זמן-מה אמר: (א) אם בן או בת ישראל פוגעים זה בזה אפילו באופן הקל ביותר וגורמים עוגמת-נפש בענייני שידוך אזי צריכים למצוא את זה שנתבייש ולבקש ממנו מחילה. (ב) הרב ייסע לפריז לפרופ' פלוני, אולם בהכרח שייסע בדעה שאין לו כלום ושאינו חולה כלל, ואז יתרפא ולא ידע כלל שהוא חולה.

ר' בן-ציון השתהה ב'יחידות' זו כשעה ושלושת רבעי שעה. לפני שיצא אמר לו הרבי ש"כל זה שדיברנו עד עכשיו היה למעלה מעשרה טפחים".

כשחזר הנ"ל לאנגליה ואמר את התשובה לאותו חזן אמר לו החזן: אי ואבוי לי, אכן הייתי קשור בשידוך אחר לפני שהתחתנתי וגם זוגתי עזבה שידוך אחר בגללי, ואולי הם עודם חיים, אבל איני יודע היכן הם.

(ב) בכלל, הוא מספר, לוקח – כובש הרבי את לונדון בסערה. יש מתנגדים בעלי צורה, 'לומדים' גדולים, והרבי רוצה, לדבריו, להפוך את לונדון לעיר חסידית. לדוגמה – ציין – ישיבה שנוסדה על-ידי מתנגד אחד מרוסיה, לפני ארבעים שנה. בתוך הישיבה ישנו אחד מראשיה, אברך מצוין הסובל (לא עלינו) מאוד מצער גידול בנים. תמיד כשנולד לו ילד, הוא חולה וכעבור כמה שבועות מת הילד (ל"ע).

לפני זמן מה נולד לו ילד, שוב פעם חולה אנוש, עד שהרופאים קבעו שלא יוכל לחיות רק על-ידי עירוי דם. ר' בן-ציון השפיע עליו שישלח מברק לרבי. הרבי ענה במברק שלא צריכים לעשות כלום. ובמשך כמה ימים היה

הילד כבר בריא לגמרי, עד שכבר חשבו לעשות את הברית בזמנו. אולם הוא יעץ לאברך, היות שהילד אינו 'שלו' אלא 'של' הרבי, לכן עליו לשאול אם לעשות את הברית בזמנו או לא. שוב טלגרף להרבי והרבי השיב במברק שאם כולם מסכימים לעשות את הברית בזמנו, יכולים לעשותו. וסיים שישתתף בהקידוש של שבת-קודש ובהמלווה-מלכה של מוצאי שבת-קודש. את המברק הביא לו הדוור הגוי בשבת-קודש ורץ איתו תיכף להקידוש להראותו להמסובים. ר' בן-ציון למד 'פשט' – היות שעד עכשיו לא ראה את הרך הנימול רק מוהל אחד, אם כן למה כותב כאד"ש "אם כולם" וכי? אלא שכונתו היא שעוד מוהל לפחות צריך לראות את הילד. ולקחו אז מוהל אחר והוא אמר שעוד אין אפשרות לעשות את הברית. אירוע זה השפיע על מצבה של הישיבה, והיא ממש מעין ישיבת תומכי-תמימים. הישיבה נמצאת במנצ'סטר ואין דבר גדול וקטן בגו"ר שלא ישאלו את חוות-דעת הרבי. כשר' בן-ציון היה אצל הרבי אמר לו שבמנצ'סטר חסר רק השם 'תומכי תמימים' ולא יותר...

(ג) במיוחד התעניין לדבר עם האנשים שנכנסים ליחידות לרבי ונתפעל במאוד לראות שיהודים שהם רחוקים מיהדות כגון, אלו שבמשך שלושים שנה ויותר לא הניחו תפילין כו', והם יוצאים מהרבי ממש בעלי-תשובה אמיתיים. ויתרה מזאת, הם נרתמים לעבודה של הרבצת תורה וכו'.

אחד מאלו סיפר לו שהיו לו אבנים בכליות והרופאים אמרו לו שעליו לעשות ניתוח והרבי אמר לו שלא נחוץ. הוא שמע לעצת הרבי במשך שבועות אחדים התפתל מכאבים נוראים, ובני ביתו ואשתו עשו לו צרות רבות – כי היה 'חופשי' – וצחקו ולגלגו עליו, על אשר לפתע פתאום הנהו נשמע לקולו של רבי. אך כעבור כמה שבועות יצאו ממנו האבנים מבלי שיביין ויחוש בכך. ומאז נהיה לחסיד נלהב, ור' בן-ציון נתלהב מהיהודי הזה מאוד